

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. Quid & Quale Peccatum sit Detractio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Dubia verò circa personas seu actiones proximi, sunt interpretanda in meliorem partem juxta Doctores communiter, non quòd positivè debeamus judicare verum esse, quòd favorabilius, sed quia non possumus judicare positivè quòd pejus est; ut docent communiter Doctores, & egregiè tradit *Augustinus* l. 2. de *Serm. Domini in monte cap. 18.* ubi allegans illud Christi *Nolite judicare, ut non judicemini*, inquit: *Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta, quæ dubium est quò animo fiant, in meliorem partem interpretemur.* Quo sensu etiam verificatur vulgatum illud: *Omnis homo præsumitur bonus, nisi probetur malus.*

Quare in dubiis rectissime divertiuntur intellectus, suspenditurque judicium, ut alterutrum judicando non temere procedatur. Quamvis enim parum periculi sit in hoc, quod judicemus semper subesse quod melius est, idque practicandum sit (ne fiat proximo injuria) posito, quod determinate judicemus; tamen hoc ipsum judicium potest fateri esse temerarium, seu imprudens. Unde *Augustinus sup. de factis*, quæ ignoramus quo animo fiant, ait: *Temerarium est judicare, maxime ut condemnemus*, propter injuriam scilicet in hoc admixtam. Nihilominus si damnum aliquod timeatur, seu periculum mali subfit, prudentis erit citra judicium de persona, cujus conditio non recte scitur, judicare cavendum sibi ab ea, ac si mala esset, v.g. claudendo ostia & cistas &c. In quo etiam vigilare debet superiorum circumspicere quantum ad subditos; præcavendo rationabilem contristationem, & periculum ingerendi aliis suspicionem mali de personis.

Q U Æ S T I O II.

Quid & Quale Peccatum sit De-
tractio?

12.
*Quid de
trahitio.*

Dico I. Detrahitio, est aliena fama occul-
ta & iniusta violatio, iuxta illud
Ecclesi. 10. *Sic mordeat serpens in silentio, ni-
hil eo minus habetis qui occulte derahit.* De-
bet autem esse occulta, saltem ex inten-
tione dicentis, qui enim in praesentia alie-
rius intendit famam illius detrahere, non
est simplex detractor, sed contumeliosus.
*Quid con-
tummelia.* Describitur namque contumelia esse alie-
ni honoris aperta seu in faciem ablatio.
*Quid ex
hi gravius.* Quare ceteris paribus contumelia est gra-
vior detractio, sicut rapina est gravius
furto: Contumeliosus enim abjecta omni
reverentia instat raptoris vi auferat famam
& honorem alterius scientis & renitentis:
Detractor autem adhuc censetur aliquatenus
revereri eum cui detrahit; quamquam
saepè magis noceat, eo quod alter ignorans
nequeat se defendere.

Herincx Sum. Theol. Pars III.

Affine quoque detractio, vitium Su-
furratio, graviter in Scripturis reprehensum, ab ipsa differit, quod Sufurro proximos occulte molestat, ut amicitiam honestam inter illos solvat, discordiaque gignat; detractor vero famam laceret. Unde sufurratio repugnat charitati; quamvis etiam frequentissime repugnet iustitiae, quatenus detractioem involvit, dum sufurro Nilum imponit, ut occultum delictum revelet, vel aliam injustitiam doli, fraudis aut apertio-
nis secreti. Estque peccatum hoc ex genere suo grave. Unde sufurrones, uti detractores, recensebantur ad Rom. i. inter eos, qui morte digni sunt, & (ut addit Wiggers Tr. 4. c. i. dub. 3.) Deo odibiles. Quamvis ly Deo odibiles rectius cum *Sabbotis, Effio* & *Nis* foris legatur, uti alia vitia, q. d. Deo odibiles seu quibus Deus est horrori & odio, esse, uti *Nis* ibi enumeratos, morte dignos. Plura de Sufurratione vide apud Bas-
sam V. Sufurratio.

Differt similiter detractio à diffamatio-
ne (quæ ut in majam potest sumitur, est
juxta *Marchant To. 2. Tr. 4. q. 1. concl. 2.* fa-
malienæ vel propriæ indebita & sit publica
ablatio sive dissipatio) quòd hæc sit publica:
quòdque etiam circa propriam famam lo-
cum habeat, cum & seipsum possit quis dif-
famare, non tamen propriæ suæ famæ detra-
here. Possit tamen detractio, quatenus
alienam famam concernit, bono sensu etiam
diffamatio dici, & est contrà.

Pestilentiſſimus verò diffamationis ſive
detractionis modus conſiſtit in libellis fa-
moſis, qui ſunt ſcriptum inſtitutū ad alium
diffamandum: quia infamia latius manat, &
diutius vivit litterarum beneficio. Quod
edens, aut inventos divulgans, morte puni-
tur *L. un. C. de famoſis libellis*, cum hac tamen
(inquit *Valer. Andreas ad Inſtit. de injuria in*
addit. n. 16. in fine) reſtrictione, ſi in libello
famoſo capitali, aliquod aut aliud grave ſce-
lus, ad ercandū alicui periculum, ſit ob-
jectum; ſecus, ſi non capitale. Legem tamen
coſuetudine mitigatam ait *Tuldenus ad Cod.*
de famoſis libellis, additq; iplam alioquin lo-
cum habere, etſi nominatim profiteatur ſe
audire: eo quod crimē non excuſetur impu-
dentia & audaciā. Neque ex libello famoſo
inſtitui inquiſitionē poſſe, vult idem *Tulde-
nus ſup. eo* quod inde famam lædi non velit
Imperator, *L. un. cit.* Ad quod etiam facit *C.*
Inquiſitionis §. Tertia dubitationis, de accuſat.
Specialiter Ediſta Principum Belgii apud
Zypaeum Tit. de famoſis libellis ſub pœna pa-
tibili & confiscationis bonorum vetant li-
bellos famoſos, ſive contumelioſa ſcripta,
adverſus Religionem, ſalutem publicam,
majeſtatem & jura regia, eoſque qui ad gu-
bernacula reipublicæ ſedent. Canones fla-
gellationem minantur ſcripta, ſi reper-
tus fuerit, non probanti *c. Qui in alter-
ius §. quaſt. i. & anathema c. ſin. ibid.* In-
famiam perpetuam irrogat *Gregorius XIII.*

Constitut. 4. Ea est, confirmans etiam alias poenas impositas à Pio V. Constit. 147. Romani Pontificis.

16.
Detractio fit directè quatuor modis.

Potest committi potest detractio directè quatuor modis; scilicet imponendo crimen falsum, amplificando crimen verum, manifestando crimen occultum, & sinitrè interpretando alterius factum, juxta vulgatum verbum:

Indirectè totidem.

Imponens, Augens, Manifestans, In mala vertens.

Totidem quoque modis committi potest indirectè, scilicet negando rectè facta vel dotes alterius, extenuando, tacendo eo tempore, quo alii nostram taciturnitatem interpretabuntur esse tacitam vituperationem, & denique frigide vel simulate laudando, quando id censetur esse quoddam vituperium juxta illud *Phavorini* apud *A. Gellium* l. 19. *notum atticarum* c. 3. *Pejus est frigide laudare, quam aperte reprehendere.* Hi quatuor modi exprimuntur hoc versu:

Qui negat, Aut minuit, Reticet, Laudatq, remissè.

17.
Generaliter & injustè fit impositio falsi, aut evulgatio ne occulti criminis.

Generaliores verò detrahendi modi sunt duo, scilicet imponendo crimen falsum (quod manifestissime repugnat justitiæ) & manifestando occultum, quod absque ratione facere, similiter juxta communem & satis certam Doctorum sententiam non solum est contra charitatem, sed etiam contra justitiam: quamdiu enim crimen est occultum, retinet proximus jus ad famam. Unde sic infamatus tutà conscientia potest diffamantem in judicio cogere ad satisfactionem si crimen probare non possit, ut patet ex praxi.

Nec refert, quod quilibet sit dominus suæ scientiæ: non potest enim quis uti re suâ cum alieno detrimento; v. g. non potest incendere suum stramen, si inde securitum prævideat incendium domus vicini.

18.
Ad correctionem proximi qui possit ascribi peccatum illius.

Non est autem detractio, quando quis servato ordine correctionis fraternæ proximi peccatum detegit, ut ipse emendetur: quia non est injusta læsio famæ; cum pro bonis superioris ordinis licitè exponantur bona inferiora, ut pecunia pro vita, & fama pro salute. Quin potius talis exercet opus fraternæ charitatis præscriptum à Salvatore nostro.

19.
Detractio est ex genere suo mortale peccatum.

Dico II. Detractio est ex genere suo peccatum mortale. Probatur ex Apostolo ad *Rom.* 1. ubi inter eos, qui morte digni sunt, recessit *sufurrone* & detractores. Qui & aliis locis graviter reprobantur. Ratio est: quia contrariatur virtuti justitiæ, & quidem in materia graviori, quam furtum. Fama enim, quæ per detractorem tollitur, est bonum longè majus, quam pecunia aliave bona temporalia. Nam juxta Sapientem *Proverb.* 22. *Melius est nomen bonum, quam divitiae multe.* Intelligitur autem conclusio, non tantum quando quis per expref-

Quamvis ex mera lo-

sam intemptioem vult alterius famam lædere, sed etiam quando implicite id intendit, faciens id unde ista læsio per se sequitur; uti dum ex quadam loquacitate refert peccata seu vitia alterius: in moralibus enim voluntas expressa & interpretativa non distinguunt species peccatorum, quando versantur in eadem materia. Poterit tamen hujusmodi detractio subinde esse venialis, non solum ex parvitate materiæ, si aut detractio prioris modi, sed etiam ex inconsideratione seu inadvertentiâ, quæ ita non habet locum, quando læsio famæ expressè intenditur.

Quare signanter in conclusione dixi, detractorem esse peccatum mortale ex genere suo, id quod levitas materiæ in peccatis injustitiæ, & generaliter indeliberatio excuset à mortali. Ceterum materia gravis hic rectè statui videtur omnis & solus defectus graviter probrobus respectu personæ lætæ.

Unde ad materiæ levitatem censentur pertinere in primis veniales defectus proximi, quos proinde narrare non est mortale; nisi essent tot aut tales, qui personam de qua referuntur notabiliter dehonestarent. Sic enim si de viro gravi aut Religioso diceret quis eum esse mendacem, seu crebro mentiri, graviter ejus famam læderet. Deinde huc pertinent quædam peccata mortalia, quæ, spectatâ conditione personæ, non censentur notabiliter ejus famam lædere: ut si quis de milite narret, quod fuerit fornicatus, ebrius &c. de Nobili, quod commiserit duellum, de adolescente mundano, quod sit deditus amoribus. Idem est de iis, quæ alius non curat occultari, aut de quibus se solet jactare. Immo fieri posset, ut divulgando, quod præfectus v. g. cohortis duellum reculaverit (quod quidem satis fecit) graviter quis peccet, quatenus inde sequeretur militum inobedientia & contemptus.

Tertio, ad materiæ parvitatem referuntur peccata sub quibusdam generalibus nominibus relata; ut si quis dicat aliquem esse superbum, avarum &c. Hæc enim nomina ordinariè accipiuntur, ut solum denotent naturalem inclinationem, vel veniales defectus; non autem ut importent peccatum mortale in talibus materiis esse commissum. Ubi autem id locum non habet aliter dicendum est: unde non sine mortali diceretur de viro, qui habetur probus, quod sit fornicarius &c.

Quarto, pertinent ad defectus naturales, sive corporis, sive animi; ita ut eorum revelatio non sit ordinariè peccatum mortale, nisi inde aliquod notabile damnum proximo eveniret: ut si quis dicat alterum esse ignarum, parvi judicii, claudum, coecum &c. Ob similia enim, quæ natura negavit aut non dedit, non censetur quis infamis.

Idem

signanter
natalium.

Idem per se loquendo, ac re secundum se considerando locum habet in defectu natalium: ut si quis dicat aliquem esse filium sacerdotis, natum ex adulterio: quia ob id talis persona non est vituperio digna, atque ita in se non diffamatur, dum ipse recte se gerit, ac parentes non imitatur: per accidens tamen, quia similia probrosa vitia parentum aliquibus in locis communi hominum estimatione generant probra etiam in filiis, qui idcirco habentur quodammodo infames, & apud omnes contemptibiles, poterit esse mortale simile defectus jam obliteratos vel occultos ibidem manifestare.

24.
An liceat
revelare
crimen sup-
positum per-
sonæ.

Petes I. An liceat referre crimen occultum subtrahendo personam: & quomodo peccet, qui refert se audivisse hunc vel illū commississe aliquid, quod adhuc occultum est, non tamen asseverando ita esse.

Resp. ad primum Affirm. modò non possit deveniri in notitiam vel suspensionem personæ. Qua in re opus est magna cautela, cum facile ingeratur suspicio, & sequatur notitia personæ. Cavendum etiam præjudicium v.g. Collegii vel Monasterii, ne ipsum nominetur.

25.
An liceat
sine offe-
ensione au-
diat referre.

Ad secundum respondeo, si talis id faciat intendendo lesionem famæ proximi, peccat mortaliter peccato detractionis: ut si si prævideat, aut facile prævidere possit, ex vi & modo suæ narrationis ejusmodi lesionem secuturam. Si autem referat eam iis, quos verosimiliter existimat ex sua levitate credituros, etiam si modus narrandi non sufficiat ad prudenter generandam fidem, peccabit mortaliter saltem contra charitatem: nam quilibet tenetur impedire ex charitate malum proximi quando commode potest, præsertim si occasione sui eveniret. Communis tamen penè opinio habet, eum non peccaturum contra justitiam, quia non est vera & per se causa damni, sed tantum per accidens & occasio- nalis: narratio quippe ejus non erat talis, ut esset idonea fidem facere; sed quòd alii credunt, oritur ex eorum malitia aut levitate. Si denique referat crimen, ita ut ei probabile non sit, ullam inde infamiam secuturam, ut quia alii non sint credituri, non peccat mortaliter: cum inde proximo non obveniat notabile damnum, etiam si forte levis aliqua suspicio in animis audientium suboritura sit. Excipe quando peccatum foret valde grave, v.g. proditio, libido præpostera &c. nam etiam levis suspicio vel dubitatio de simili crimine non reputatur leve malum personæ honestæ.

26.
Revelare
crimen pro-
ximi uni
vel alteri
an mortale.

Petes II. An sit peccatum mortale revelare uni vel alteri viro bono & prudenti grave peccatum proximi?

Suppono in primis id non esse illicitum, si subit aliqua justa causa, v.g. si indigeam consilio alterius vel auxilio. Immo

Herincx Sum. Theol. Pars III.

etiam juxta varios Doctores, signanter Petrum Navarra, Marchant, Lessium cap. II. dub. 12. non erit peccatum saltem grave, si id fiat solatium ab amico accipiendi, aut doloris mitigandi gratia: est enim nimis grave, ut quis cogatur injurias acceptas solare in silentio concoquere. Quin potius jus habere videtur, ut dolorem sibi injunctum depellat: quod autem hoc fiat (dum aliter non potest) cum aliquali læsione famæ injuriantis, ipse sibi imputare debet, qui dolori causam dedit. Qui etiam satis novit hujusmodi effectum injurias consequi solere, nec curat propterea ab iis abstinere. Cavendum tamen ne mendax sit, fallaque relatio, neve intentio detrahendi, aut cupiditas vindictæ occulte sese immisceat, ac (ut Varii addunt) ne nominetur persona delinquens, aliquidve aliud dicatur, quando id ad consilium, auxilium aut solatium non est necessarium.

E contra satis constat peccatum fore mortale, si absque justa causa narretur defectus etiam uni soli, si inde damnum notabile proximo emergeret in alio genere, v.g. si is cui revelatur idcirco sit repulsurus alterum à publicis officiis aut beneficiis. At eatenus non foret mortale præcisè in genere detractionis.

27.
Dammum
grave ex-
trinsecum
facit id esse
mortale.

Solum igitur difficultas est, an qui grave crimen proximi ex levitate aut loquacitate, vel ex amicitia familiari, aut saltem absque justa causa uni vel alteri manifestat, peccet mortaliter, etsi non sit periculum ulterioris divulgationis, & absit omnis alia circumstantia vitians?

28.
Immo etiam
hoc secluso
est mortale
detractio.

Resp. omnino videri quòd sic. Ita communius Doctores, contra Caietanum & quosdam alios. Ratio est: quia possidere bonam estimationem in animo viri probi & prudentis, est simpliciter notabile bonum (nullo enim uni bono, quam decem malis probari), adeoque gravem injuriam ei inferre ale; qui cum tali bono injustè spoliatur. Quod confirmatur: quia juxta omnes temerariè proximum judicans in re gravi peccat mortaliter; ergo etiam crimen occultum uni soli revelans, nam per judicium temerarium similiter tantum amittitur estimatio apud unum. Neque levitas seu temeritas judicii foret mortalis, nisi magnū bonum censetur, quod amittit is, qui temere judicatur; ideoque quando est levis res, etiam temere judicans solum leviter peccat. Accedit, quòd consequenter posset auditor detractionis apud se factæ citra periculum gravis culpæ ipsam permittere aut promovere, cogitans se prudentem & taciturnum.

Confirmatur.

Nec difficultatem habet, quòd quidam dicunt, non auferri famam, utpote constantem opinionem multorum: nam ipsam notabiliter lædit, eamque ex parte notabili

29.
Occurritur
objectioni.

G g 3 aufert,

aufert, scilicet opinionem seu existimationem in aliquo, ex qua & singulis singulorum aliorum opinionibus fama totalis integratur. Præterea in definitione detractio- nis per famam rectè intelligitur existima- tio, præcise ad multitudinem: nam cer- tæ qui apud unum detrahit, saltem venia- lem detractioem committit; adeoque fa- mam aufert seu lædit. Plura vide apud alios, signanter *Wiggers Tr. 4. c. 1. dub. 4.*

30. Qui peccet auditor ad detractio- nem inducens.
 Petes III. Qualiter peccet auditor de- tractio- nis? Resp. I. qui ita audit, ut interro- gando, animando aut simili modo inducat ad detrahendum, æquè, immo magis pec- cat, quàm ipse detractor: quia non tantum peccat affectu detractio- nis, ut ille, sed etiam peccato scandali, quatenus est alteri causa detrahendi. Et hinc peccat quoque contra iustitiam tamquam efficax causa in- juria, & tenetur ad restitutionem in defe- ctum detractoris, si videlicet ejus inductio vel animatio putetur hic & nunc movisse detractorem, adeoque in damnificationem efficaciter influxisse.

31. Vel qui de ipsa latatur.
 Resp. II. Qui audiendo detractio- nem, etsi non inducat, neque ad con- tinuationem excitet, peccat mortaliter contra charitatem, utpote gaudens de gra- vi malo proximi. Immo etiam suo modo contra iustitiam, quatenus complacet sibi in actu injusti detractoris. Non tenetur tamen ad restitutionem, quia non est cau- sa damni. Non peccaret autem mortaliter, si solum delectaretur eloquentia seu gra- tia detractoris: aut etiam juxta *Lessium sup. dub. 4.* curiosâ cognitione factorum pro- ximi, modò ipsam detractioem nec probet nec desideret. Quod postremum tamen non probat *Wiggers Tr. 4. c. 1. dub. 15.* ed: quod hæc cognitio sit ipsa famæ dimi- nutio in animo audientis, aut saltem illam necessariò causet, adeoque non satis appa- reat, quomodo possit quis gaudere de au- ditione quatenus causa cognitionis, non probando famæ diminutionem connexam, quatenus de proximo nunc concepit ma- lam opinionem.

32. Vel qui non impedit.
 Resp. III. Qui nec inducit, nec læta- tur, non impedit tamen, quando absque notabili incommodo potest, peccat mor- taliter contra charitatem, quando detra- ctio est gravis, & non est alius, per quem videat eam impediendam. Lex enim cha- ritatis obligat, ut quando commodè pos- sumus, avertamus notabile damnum pro- ximi, quod ipse invitus patitur.

33. Quam excusent audientem.
 Dixi quando absque notabili incommodo potest: nam si ex magna verecundia vel pu- sillanimitate non audeat resistere, ordina- riè non peccabit mortaliter: quia nemo te- netur ordinariè cum magna sua difficul- tate damnum proximi impedire. Si tamen infamia foret valde atrox, & communi bo- no contraria, teneretur verecundiam & pusillanimitatem excutere. Similiter ex-

culabitur, non impediens, quando sibi ti- met aliquod aliud magnum incommodum, ut verbera, coptumelias, aut quid simile. Idè apparet, si dubitetur seu non constet audienti, an res narrata sit publica, sive an iuste vel injustè narretur: cum in dubio non debeat præsumi loquentis iniquitas. Idem quoque est, quando putat, vel auditores non cre- dere detrahenti, vel suam monitionem non profuturam; ut si sit famulus aut inferioris conditionis, aut aliàs nullius auctoritatis: tunc enim non tenetur contradicere, vel reprehendere, vel positivè pro fama alte- rius defendenda agere, sed sufficit ut quo- vis modo nolentem se exhibeat, aut offen- dat dicta sibi non placere, prout op- portunum videbitur. Ad quod juvat hila- ris quædam digressio, seu sermonis diver- sio, aut vultus quasi avertantis exhibitio, juxta illud *Proverb. 25. Ventus aquilo dissi- pat pluvias, & facies tui linguam detra- hentem.* Immo quia experientia docet, aliud agendum detractorem magis excitari ad plura dicenda, eaque confirmanda, cen- set simpliciter *Marchant Tr. 11. Tit. 4. g. 6.* auditorem, nisi sit superior vel per- sona respectivè gravis, ad amplius non te- neri. Adde, interdum melius consuli pro- ximo, dum permittitur progressus incep- tæ detractio- nis; cujus dein falsitas melius ostenditur. Mala detractio- nis & modos illam vitandi vide apud *Chrysostomum Ho- mil. 3. ad Populum Antiochenum.*

34. De famâ etiam restitui potest: juxta aliam famam.
 Pro fine quæstionis notandum, famam communi judicio, etiam post mortem mor- taliter possideri, adeoque peccari posse revelando occulta crimina defunctorum, etsi inde heredibus seu amicis nullum dam- num obveniat; in quos tamen frequenter etiam redundat hujusmodi infamatio. Im- mo post mortem maximè celebrantur ope- ra laudabilia, quando non imminet elatio- nis periculum. Quo spectat illud *Eccl. 7. Mortuo nō prohibeas gratiam*; intellige sepulturam, suffragia, ac etiam nominis eorum honorificam defensionem. Quare sicut laudis & honorificæ recordationis, sic & obprobriationis sunt defuncti capaces, quorū, veluti se defendere non valentium, obprobriatores dixerunt Philosophi cum lævis pugnare. Metus quoque infamæ post mortem est multis fragum coercens à pec- catis, uti spes famæ stimulus ad virtutes, doctrinam &c. Immo ipsi damnati (in qui- bus naturalia manent integra) non privan- tur jure ad famam; etsi quidam contrarium sentiant: ut proinde falsa præsertim crimi- na iis imponere foret grave peccatum. Hinc patet non esse excusandos Historicos, qui valde infamia mortuorum crimina, sed om- nino occulta, scriptis evulgant. Quan- quam ob historiæ integritatem, communem utilitatem, publicam eruditionem, & ter- rorem aliorum plusculum Historicis indul- geant quidam Doctores in prodendis cri- minibus

Qu. III. An vel Quando liceat Imponere sibi Crimen Falsum. 347

minibus defunctorum non imago occul-
tis. Ita Soro, & Molina To. 5. disp. 28. &
alii.

QUESTIO III.

An, vel Quando Liceat Imponere
sibi Crimen Falsum?

35. **S**UPPONO infamacionem sui non esse
contra iustitiam, atpote destructio-
nem rei, quæ est sub nostro jure seu do-
minio. Immo ad confusionem propriam,
vel ob aliquam rationabilem causam, v.g. ad
evadendos torturæ cruciatus, respondendum
judici legitime interroganti, satisfaci-
endum pro criminibus, etsi mors sequatur
secundum ordinem juris, interdum est
licita. Aliàs saltem est temeraria prodiga-
litas boni, adeo ad vitam honeste ducen-
dam opportuni. Immo grave posset esse
peccatum, si fama sit officio e, iustitia rectè
ministrando necessaria, si infamans inde
fiat magis effrenatus ad peccata repeten-
da, si aliis inde detur scandalum seu occa-
sio sequendi, si inde alii incurrant malam
notam vel dedecus, si causâ iactantiæ de
gravi malo id fiat. Aliàs per se loquendo
non est grave peccatum, uti nec prodiga-
litas bonorum fortunæ; ut tenent Docto-
res passim: etsi Varii agnoscant gravem
culpam contra charitatem, ut videre est
apud Wiggers Tr. 4. c. 1. dub. 12.

36. **D**ICO I. Non potest quis citra pecca-
tum, saltem veniale (ut habet communis
& certa doctrina) sibi falsum crimen im-
ponere, ad evadendos quoscumque cruci-
atus, aut etiam mortem; aliàs intentan-
dam; prout v. g. juridicè, esto per falsos
testes, adeoque verè innocens, convictus
de hæresi apud Tribunal Inquisitionis, si
fateatur delictum & emendationem spon-
deat, liber evadit; si neget, morte plecti-
tur. Ratio est: quia non sunt facienda ma-
la, ut eveniant bona; malum autem semper
est mendacium. Ut proinde innocens et
animandus mortem potius per quoddam
velut martyrii genus pati, amore virtutis
& spe cumulatissimi præmii, quam men-
tiendo Deum offendere.

37. **D**IXI citra peccatum saltem veniale: etsi
enim Nonnulli censcant oppositum esse
peccatum grave, communis tamen Docto-
rum sententia id negat, quando confessio
falsi criminis non cederet in præjudicium
grave Religionis, familiæ, communitatis,
vel in scandalum; eo quod mendacium istud
censetur tantum officiosum, quatenus
mentientem à morte liberat, etsi cum famæ
(cujus dominus est, quamque pro conser-
vatione vitæ perire patitur) præjudicio.
Quod verò Augustinus l. de Civit. c. 20. di-
cit: Falsi testimonis non minus reus est, qui de
se ipso falsum facit, quam si adversus pro-

ximum hoc faceret; intellige, quia utrum-
vis agat, est reus falsi testimonii, etsi non
æqualis utrobique sit culpa; utpote gravi-
ter injurius proximo, non autem sibi ipsi;
ut explicat Wiggers sup. Deinde in certis
circumstantiis, quando scilicet testimo-
nium est perniciosum propriæ vitæ aut al-
teri bono necessario, est quoque grave cri-
men; etsi non in omni casu, quod Augu-
stinus etiam non asserit.

DICO II. Ad evadenda tormenta, sive
levia, sive quantumvis gravia, aut etiam
ipsâ morte intolerabiliora, non licet abs-
que gravi peccato sibi imponere, seu con-
fiteri falsum crimen, ob quod est morte
plectendus. De tormentis levibus res est
satis clara: eo quod teneatur quis mortem
non commertus sub gravi culpa vitam
suam conservare, neque mortaliâs ei tam-
quam causâ moraliter imputandæ expo-
nere, non obstante aliquarum pœnalitatum
sustinentiâ.

DE gravibus torturæ acerbissimæ cruci-
atibus, res est controversa inter Theolo-
gos. Nam Angelus, Silvester, Toletus, Les-
sus c. 11. dub. 7. n. 41. Bonacina de Restit.
in part. d. 2. q. 4. p. 10. n. 6. & alii censent non
esse culpam gravem (levis culpa ratione
mendacii non potest negari: nisi quod qui-
dam per viam restrictionis mentalis om-
nem culpam tollere referunt) eo quod
mendacium istud appareat non esse perni-
ciosum, sive respectu vitæ propriæ, cum
confessio ista solum tendat directè ad eva-
sionem à tormentis, ipso confitente iustis
de causis permissivè se habente ad suam
mortem: sive respectu judicii, eo quod ju-
dex non habeat jus, ut reus cum tantis tor-
mentis ei probeat suam innocentiam; prop-
ter quod etiam nemo iudicem sibi per hoc
injuriam fieri queritur, sed potius com-
miseratione movetur re cognita. Ut pro-
inde hæc opusculo videri queat præferenda,
non solum quia verior, sed etiam quia sa-
luti miserorum, alias frequenter etiam
quead animam pereuntium, faventior.

Nihilominus concussorem tradit inter
alios Covarruvias, Navarrus, Molina, quos
citat, & tamquam veriores sententiam
sequitur Wiggers sup. dub. 13. Similiter Lu-
go d. 14. sect. 10. n. 174. etsi oppositum cen-
seat probabile; & posse ab eo, qui voluerit,
in praxim deduci. Probatur ex eo, quod talis
censetur scies cooperari, & injustè causam
præbere mortis suæ (etsi iudex inde justè
moveatur, excusatus à formali iniustitia per
ignorantiam; quæ non prædest. scilicet
falsum confitenti, & errorem in iudice cau-
santi) adeoque censetur falso contra se ip-
sum testimonio quodammodo suicida; sicut
censetur alium occidisse, qui ex simili
falso testimonio per iudicem neci ad judi-
catur. Contra quem ideo nec tali casu,
talive de causa, potest quis falsum testi-
monium loqui. Non magis autem est do-